

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

106850 023(GHE)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 વિભાગ અને 65 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) પ્રશ્નની સામે દર્શાવેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) જવાબ આપતા પહેલા પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ લખો.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે.

[20]

- 1) ભારતમાં માન્ય વિરોધ પક્ષ માટે લોકસભામાં જરૂરી સભ્ય સંખ્યા -
(A) 10% (B) 16%
(C) 20% (D) 50%
- 2) છાયા પ્રધાન મંડળ ધરાવતો દેશ -
(A) ભારત (B) પાકિસ્તાન
(C) બ્રિટન (D) શ્રીલંકા
- 3) ભારતમાં વર્ષ 2014 માં કેટલા મતદારો હતા ?
(A) 68 કરોડ (B) 75 કરોડ
(C) 81 કરોડ (D) 90 કરોડ
- 4) ભારતમાં કયા વર્ષથી ચૂંટણીપંચમાં ત્રણ ચૂંટણી કમિશનરની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે ?
(A) 1949 (B) 1952
(C) 1961 (D) 1993

- 5) તારકુંડે સમિતિની રચના કોની સાથે સંકળાયેલી છે ?
 (A) પંચાયતી રાજ (B) ચૂંટણી સુધારા
 (C) સનદી સેવા (D) આર્થિક સુધારા
- 6) એ.આઈ.એ.ડી.એમ.કે. કયા રાજ્યનો પ્રાદેશિક પક્ષ છે ?
 (A) ગુજરાત (B) મહારાષ્ટ્ર
 (C) તમિલનાડુ (D) પંજાબ
- 7) ઉલ્ફા કયા રાજ્યનો અલગતાવાદી જૂથ છે ?
 (A) પંજાબ (B) બિહાર
 (C) આસામ (D) મિઝોરમ
- 8) અનુસૂચિત જાતિ એ કેવા પ્રકારની કેટેગરી છે ?
 (A) સરળ (B) સામાન્ય
 (C) બંધારણીય (D) એકપણ નહીં
- 9) દહેજ પ્રતિબંધક ધારો ક્યારે પ્રસાર થયો ?
 (A) 1961 (B) 1955
 (C) 1976 (D) 1978
- 10) રાષ્ટ્રીય સ્તરે અન્ય પછાત વર્ગો માટે કયું પંચ નિમાયેલું ?
 (A) સરકારીયા પંચ (B) બક્ષી પંચ
 (C) કોઠારી પંચ (D) બિન્દેશ્વરી પ્રસાદ મંડળ પંચ
- 11) ભારતે પ્રથમ અણુપરીક્ષણ ક્યારે કર્યું ?
 (A) 1974 (B) 1970
 (C) 1980 (D) 1991
- 12) ટકાઉ - વિકાસનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો ?
 (A) સરકારીયા પંચ (B) બ્રુટલેન્ડ પંચ
 (C) કોઠારી પંચ (D) રાણે પંચ
- 13) ઈ.સ. 1985 માં કયા જૂથની સ્થાપના થઈ ?
 (A) બ્રિક્સ (B) સાર્ક
 (C) યુરોપિયન સંઘ (D) G-4

- 14) યુરોપિયન સંઘના કુલ સભ્ય રાષ્ટ્રોની સંખ્યા કેટલી છે ?
 (A) 30 (B) 28
 (C) 26 (D) 24
- 15) કયા દિવસને માનવહક દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે ?
 (A) 10 ડિસેમ્બર (B) 21 મી જૂન
 (C) 15 મી માર્ચ (D) 1 લી જૂન
- 16) કયા ભારતીય માનવીને યુનેસ્કોના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક આપવામાં આવી ?
 (A) આર.એસ. પાઠક (B) વિજયાલક્ષ્મી પંડિત
 (C) ડૉ. નગેન્દ્રસિંહ (D) ડૉ. રાધાકૃષ્ણ
- 17) સંયુક્ત રાષ્ટ્રનું મુખ્ય મથક ક્યાં આવેલું છે ?
 (A) નવી દિલ્લી - ભારત (B) ન્યુયોર્ક - યુ.એસ.એ.
 (C) જીનેવા - સ્વિટ્ઝરલેન્ડ (D) હેગ - નેધરલેન્ડ
- 18) સ્ટોકહોમ પરિષદ કઈ સાલમાં યોજાઈ ?
 (A) 1972 (B) 1992
 (C) 2001 (D) 2013
- 19) નવ ધાન્ય આંદોલન ક્યારે શરૂ થયું ?
 (A) 1973 (B) 1980
 (C) 1982 (D) 1985
- 20) સુંદરલાલ બહુગુણા કયા આંદોલન સાથે સંકળાયેલા છે ?
 (A) નર્મદા બચાવો (B) ગંગા બચાવો
 (C) ચીપકો આંદોલન (D) કાવેરી જળવિવાદ

વિભાગ - B

નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 21 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો.
 દરેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 21) ભારતમાં લોકસભામાં કુલ કેટલા સભ્યો હોય છે ?
- 22) લોકશાહીના પ્રકારો જણાવો.

- 23) સ્ટેટ ફન્ડિંગ એટલે શું ?
- 24) ભારતમાં ચૂંટણી કમિશનરની નિમણૂક કેટલા વર્ષ માટે કરવામાં આવે છે ?
- 25) શિક્ષણ મેળવવાનો અધિકાર (RTE) નો અમલ ક્યારથી થયો ?
- 26) વિકાસ એટલે શું ?
- 27) વિશ્વ શાંતિ માટે રાષ્ટ્રસંઘ (લીગ ઓફ નેશન)ની રચનાની ભલામણ કોણે કરી હતી ?
- 28) સાર્કનું વડુ મથક ક્યાં આવેલું છે ?
- 29) કયા દિવસને યુ.એન. દિવસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
- 30) કુદરતી સંસાધનો કોને કહેવાય?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 31 થી 48 સુધીનાં પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 14 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેકના 2 ગુણ છે.

[28]

- 31) વિરોધ પક્ષ કોને કહેવાય ?
- 32) લોબી એટલે શું ?
- 33) પરોક્ષ ચૂંટણી કોને કહેવાય ?
- 34) ચૂંટણી દરમિયાન સોશયલ મીડિયાની ભૂમિકા જણાવો.
- 35) ચુંબકીય નેતૃત્વ એટલે શું ?
- 36) ભારતીય લોકશાહી સમક્ષના પડકારો જણાવો.
- 37) આયોજનપંચ શા માટે રદ કરાયું ?
- 38) મહિલા સશક્તિકરણ એટલે શું ?
- 39) અનુસૂચિત જનજાતિ કોને કહેવામાં આવે છે ?
- 40) ટકાઉ - વિકાસ કોને કહેવાય ?
- 41) નિઃશસ્ત્રીકરણ એટલે શું ?

- 42) પંચશીલના સિદ્ધાંતો કયા છે ?
- 43) ભારતે શા માટે બિનજોડાણવાદની નીતિ અપનાવી ?
- 44) આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલતના કાર્યો જણાવો.
- 45) નિષેધાધિકાર એટલે શું ?
- 46) પુનઃ અપ્રાપ્ય સંસાધનો એટલે શું ?
- 47) જૈવિક અને અજૈવિક કુદરતી સંસાધનોનાં ઉદાહરણો આપો.
- 48) મૃદાવરણમાંથી મળતા કુદરતી સંસાધનો જણાવો.

વિભાગ - D

■ નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 49 થી 60 સુધીનાં પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 9 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. દરેકના 3 ગુણ છે.

[27]

- 49) સંગીન અને અસરકારક લોકમત માટેની જરૂરિયાતો.
- 50) ચૂંટણી પંચના કાર્યો જણાવો.
- 51) પ્રાદેશિક અસમતુલા એટલે શું ? સમજાવો.
- 52) નિરક્ષરતાની ટૂંકનોંધ લખો.
- 53) જિલ્લા વિકાસ એજન્સીઓની ભૂમિકા જણાવો.
- 54) શાંતિ અંગેના ગાંધીજીના વિચારો જણાવો.
- 55) ભારત - ચીન સંબંધોની ચર્ચા કરો.
- 56) G-20 ટૂંકનોંધ લખો.
- 57) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામે કયા પડકારો છે ?
- 58) બર્લિન કટોકટીની ટૂંકનોંધ લખો.
- 59) કુદરતી સંસાધનોની ઉપયોગિતા જણાવો.
- 60) નર્મદા બચાવો આંદોલન ટૂંકનોંધ લખો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 61 થી 65 સુધીનાં પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 3 પ્રશ્નોના સવિસ્તાર જવાબ લખો. દરેકના 5 ગુણ છે.

[15]

- 61) રાજકીય પક્ષનાં કાર્યોની ચર્ચા કરો.
- 62) ચૂંટણીમાં ભાગીદારી અને મતદાનને પ્રભાવિત કરતાં ટૂંકાગાળાનાં પરિબલો જણાવો.
- 63) ભારતમાં સાક્ષરતા વૃદ્ધિ માટે કરવામાં આવતા પ્રયત્નોની ચર્ચા કરો.
- 64) યુદ્ધને ન્યાયોચિત ઠેરવવા જરૂરી શરતોની સમજૂતી આપો.
- 65) ભારતની વિદેશ નીતિના પાયાના સિદ્ધાંતો સમજાવો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

023 (H)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचना :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल 5 विभाग एवं 65 प्रश्न हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
- 3) दायीं ओर के अंक प्रश्नों के गुणांक है।
- 4) प्रश्नों के उत्तर सूचना अनुसार लिखिए।
- 5) प्रत्येक विभाग का उत्तर नए पन्ने से प्रारंभ कीजिए।

विभाग -A

■ निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[20]

- 1) भारत में मान्य विपक्ष के लिए लोकसभा में आवश्यक सदस्य संख्या कितनी है?
(A) 10% (B) 16%
(C) 20% (D) 50%
- 2) 'छाया मंत्रिमण्डल' वाला देश -----
(A) भारत (B) पाकिस्तान
(C) ब्रिटेन (D) श्रीलंका
- 3) ई. सन् 2014 में भारत में कितने मतदाता थे?
(A) 68 करोड़ (B) 75 करोड़
(C) 81 करोड़ (D) 90 करोड़

4) भारत में किस वर्ष से निर्वाचन आयोग में तीन निर्वाचन आयुक्तों की व्यवस्था की गयी है?

- (A) 1949 (B) 1952
(C) 1961 (D) 1993

5) तारकुंडे समिति की रचना किससे संलग्न है?

- (A) पंचायती राज (B) चुनाव सुधार
(C) प्रशासनिक सेवा (D) आर्थिक सुधार

6) AIADMK किस राज्य का क्षेत्रीय दल है?

- (A) गुजरात (B) महाराष्ट्र
(C) तमिलनाडु (D) पंजाब

7) उल्फा (ULFA) किस राज्य का विद्रोही संगठन है?

- (A) पंजाब (B) बिहार
(C) असम (D) मिजोरम

8) अनुसूचित जाति किस प्रकार की कैटेगरी है?

- (A) सरल (B) सामान्य
(C) संवैधानिक (D) एक भी नहीं

9) दहेज प्रतिबन्धक कानून कब पास हुआ?

- (A) 1961 (B) 1955
(C) 1976 (D) 1978

10) राष्ट्रीय स्तर पर अन्य पिछड़े वर्गों के लिए कौन-सा आयोग गठित किया गया था?

- (A) सरकारिया आयोग (B) बक्षी पंच
(C) कोठारी आयोग (D) बिन्देश्वरी प्रसाद मण्डल आयोग

11) भारत ने प्रथम परमाणु परीक्षण कब किया था?

- (A) 1974 (B) 1970
(C) 1980 (D) 1991

- 12) स्थायी विकास का विचार किसने दिया था?
(A) सरकारिया आयोग (B) ब्रुटलैण्ड आयोग
(C) कोठारी आयोग (D) राणे आयोग
- 13) ई. स. 1985 में किस संगठन की रचना हुई थी?
(A) ब्रिक्स (B) सार्क
(C) यूरोपियन संघ (D) G - 4
- 14) यूरोपियन संघ के कुल सदस्य राष्ट्रों की संख्या कितनी है?
(A) 30 (B) 28
(C) 26 (D) 24
- 15) किस दिन मानव अधिकार दिवस मनाया जाता है?
(A) 10 दिसम्बर (B) 21 जून
(C) 15 मार्च (D) 1 जून
- 16) भारत के किस व्यक्ति की नियुक्ति यूनेस्को के अध्यक्ष के रूप में हुई थी?
(A) आर. एस. पाठक (B) विजयालक्ष्मी पंडित
(C) डॉ. नगेन्द्रसिंह (D) डॉ. राधाकृष्णन
- 17) संयुक्त राष्ट्र का मुख्य केन्द्र कहाँ पर स्थित है?
(A) नई दिल्ली-भारत (B) न्यूयॉर्क, यू. एस.
(C) जिनेवा, स्विट्ज़रलैण्ड (D) हेग, नेदरलैण्ड
- 18) स्टॉकहोम परिषद् किस वर्ष आयोजित की गयी थी?
(A) 1972 (B) 1992
(C) 2001 (D) 2013
- 19) नव धान्य आंदोलन कब शुरू हुआ था?
(A) 1973 (B) 1980
(C) 1982 (D) 1985
- 20) सुन्दरलाल बहुगुणा किस आंदोलन के साथ जुड़े हैं?
(A) नर्मदा बचाओ (B) गंगा बचाओ
(C) चिपको आंदोलन (D) कावेरी जल विवाद

विभाग - B

- निम्नलिखित 21 से 30 प्रश्नों के उत्तर एक ही विधान में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है:

[10]

- 21) भारत में लोकसभा में कुल कितने सदस्य होते हैं?
- 22) लोकतंत्र के प्रकार बताइए।
- 23) स्टेट फन्डिंग अर्थात् क्या?
- 24) भारत में निर्वाचन आयुक्त की नियुक्ति कितने वर्ष के लिए की जाती है?
- 25) शिक्षा प्राप्त करने का अधिकार (RTE) को कब से लागू किया गया?
- 26) विकास अर्थात् क्या?
- 27) विश्व शांति के लिए राष्ट्रसंघ (लीग ऑफ नेशन्स) की रचना की सिफारिश किसने की थी?
- 28) सार्क (SAARC) का मुख्यालय किस शहर में है?
- 29) किस दिन को यू. एन. दिवस के रूप में मनाया जाता है?
- 30) प्राकृतिक संसाधन किसे कहते हैं?

विभाग - C

- निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 31 से 48 में से किन्हीं 14 (चौदह) प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[28]

- 31) विपक्ष किसे कहते हैं?
- 32) लॉबी अर्थात् क्या?
- 33) अप्रत्यक्ष (परोक्ष) चुनाव किसे कहते हैं?
- 34) चुनाव के दरमियान सोशल मीडिया की भूमिका बताइए।

- 35) चुंबकीय नेतृत्व अर्थात् क्या?
- 36) भारतीय लोकतंत्र के समक्ष चुनौतियाँ बताइए।
- 37) आयोजन पंच (योजना-आयोग) को रद्द क्यों किया गया?
- 38) महिला सशक्तिकरण अर्थात् क्या?
- 39) अनुसूचित जनजाति किसे कहते हैं?
- 40) स्थायी विकास किसे कहते हैं?
- 41) निःशस्त्रीकरण अर्थात् क्या?
- 42) पंचशील के सिद्धांत बताइए।
- 43) भारत ने गुटनिरपेक्ष की नीति क्यों अपनायी?
- 44) अन्तर्राष्ट्रीय न्यायालय के कार्य बताइए।
- 45) निषेधाधिकार (Veto Power) अर्थात् क्या?
- 46) पुनः अप्राप्य संसाधन अर्थात् क्या?
- 47) जैविक और अजैविक प्राकृतिक संसाधन के उदाहरण दीजिए।
- 48) मृदावरण से मिलने वाले प्राकृतिक संसाधन बताइए।

विभाग - D

- निम्नलिखित प्रश्नक्रमांक 49 से 60 में से किन्हीं 9 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं:

[27]

- 49) गहन और प्रभावशाली लोकमत की आवश्यकता समझाइए।
- 50) निर्वाचन आयोग के कार्य बताइए।
- 51) क्षेत्रीय असंतुलन अर्थात् क्या? समझाइए।
- 52) निरक्षरता पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

- 53) जिला विकास एजेन्सियों की भूमिका बताइए।
- 54) शांति के संदर्भ में गाँधीजी के विचार बताइए।
- 55) भारत-चीन संबंधों की चर्चा कीजिए।
- 56) G - 20 पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
- 57) संयुक्त राष्ट्र के सामने कौन-सी चुनौतियाँ हैं?
- 58) बर्लिन समस्या पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
- 59) प्राकृतिक संसाधनों की उपयोगिता बताइए।
- 60) 'नर्मदा बचाओ आंदोलन' पर टिप्पणी लिखिए।

विभाग -E

- निम्नलिखित प्रश्नक्रमांक 61 से 65 में से किन्हीं 3 (तीन) प्रश्नों के विस्तृत उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[15]

- 61) राजनीतिक दलों के कार्यों का वर्णन कीजिए।
- 62) चुनाव में भूमिका और मतदाताओं को प्रभावित करने वाले अल्पकालीन कारकों की जानकारी दीजिए।
- 63) भारत में साक्षरता वृद्धि के लिए किए जाने वाले प्रयत्नों की चर्चा कीजिए।
- 64) युद्ध को न्यायोचित ठहराने के लिए आवश्यक शर्तों की जानकारी दीजिए।
- 65) भारत की विदेशनीति के आधारभूत सिद्धांतों की चर्चा कीजिए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

023(E)

(March, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 5 sections and 65 questions.
- 2) All the questions are compulsory. Options are internal.
- 3) Figures to the right side indicate full marks of the questions.
- 4) Answer the questions according to the instructions.
- 5) Start a new section on a new page.

SECTION - A

■ Select and write the correct option from the options given below. Each question carries 1 mark :

[20]

- 1) Required number of members in Lok-Sabha for recognized opposition party, in India.
(A) 10%
(B) 16%
(C) 20%
(D) 50%
- 2) The nation which possesses 'Shadow Cabinet'?
(A) India
(B) Pakistan
(C) Britain
(D) Srilanka

- 3) What was the number of voters in India in the year 2014?
- (A) 68 crore
 - (B) 75 crore
 - (C) 81 crore
 - (D) 90 crore
- 4) From which year the provision for three election commissioners has been made in India?
- (A) 1949
 - (B) 1952
 - (C) 1961
 - (D) 1993
- 5) The formation of Tarkunde Committee is connected with what?
- (A) Panchayati Raj
 - (B) Election Reforms
 - (C) Civil Service
 - (D) Economic Reforms
- 6) Which state's regional party is AIADMK?
- (A) Gujarat
 - (B) Maharashtra
 - (C) Tamil Nadu
 - (D) Punjab
- 7) ULFA is a rebel organization of which state?
- (A) Punjab
 - (B) Bihar
 - (C) Assam
 - (D) Mizoram
- 8) What type of category is Scheduled Caste?
- (A) Simple
 - (B) General
 - (C) Constitutional
 - (D) None

- 9) When was the Dowry Prohibition Act passed?
(A) 1961
(B) 1955
(C) 1976
(D) 1978
- 10) Which commission was appointed for other Backward Class at national level?
(A) Sarkariya commission
(B) Baxi commission
(C) Kothari Commission
(D) Bindheshwari Prasad Mandal Commission
- 11) When was the first nuclear test conducted in India?
(A) 1974
(B) 1970
(C) 1980
(D) 1991
- 12) Who gave the concept of Multi-phased development?
(A) Sarkariya Commission
(B) Brutland Commission
(C) Kothari Commission
(D) Rane Commission
- 13) Which organization was formed in the year 1985?
(A) BRICS
(B) SAARC
(C) European Union
(D) G - 4
- 14) What is the strength of member nations of European Union?
(A) 30
(B) 28
(C) 26
(D) 24

- 15) Which day is celebrated as Human Rights Day?
- (A) 10th December
 - (B) 21th June
 - (C) 15th March
 - (D) 1st June
- 16) Which person from India has been the President of UNESCO?
- (A) R. S. Pathak
 - (B) Vijayalaxmi Pandit
 - (C) Dr. Nagendra Singh
 - (D) Dr. Radhakrishnan
- 17) Where is the Headquarter of the United Nations situated?
- (A) New Delhi, India
 - (B) New York, USA
 - (C) Geneva, Switzerland
 - (D) Hague, Netherland
- 18) When was the Stockholm conference held?
- (A) 1972
 - (B) 1992
 - (C) 2001
 - (D) 2013
- 19) When did the Navdhanya Movement take place?
- (A) 1973
 - (B) 1980
 - (C) 1982
 - (D) 1985
- 20) Sundarlal Bahuguna is attached with which movement?
- (A) Save Narmada
 - (B) Save Ganga
 - (C) Chipko Movement
 - (D) Kaveri Water Dispute

SECTION - B

- Answer the following questions 21 to 30 in one sentence each. Each question carries 1 mark : [10]

- 21) How many members are there in Lok-Sabha of India?
- 22) Show the types of Democracy.
- 23) What is 'State Funding'?
- 24) What is the tenure of Election Commissioner in India?
- 25) When the Right of Education (RTE) was introduced?
- 26) What is development?
- 27) Who proposed for formation of League of Nations for world peace?
- 28) Where is the headquarter of SAARC?
- 29) Which day is known as U.N. Day?
- 30) What is called natural resources?

SECTION - C

- Answer Any 14 of the following questions 31 to 48 in brief. Each question carries 2 marks: [28]

- 31) What is called an opposition party?
- 32) What is Lobby?
- 33) What is indirect election?
- 34) Mention the role of social media during election.
- 35) What is charismatic leadership?
- 36) State the challenges before Indian democracy.

- 37) Why was planning commission removed?
- 38) What is women development?
- 39) What are Scheduled Tribes called?
- 40) What is sustainable development?
- 41) What is disarmament?
- 42) Which are the principles of Panchsheel?
- 43) Why has India adopted the policy of Non-Alignment?
- 44) State the functions of International Court of justice.
- 45) What is Veto Power?
- 46) What are non-renewable resources?
- 47) Give examples of Biotic and Abiotic natural resources.
- 48) State natural resources available from soil cover.

SECTION - D

■ **Answer Any 9 of the following questions 49 to 60 to the point.**

Each question carries 3 marks :

[27]

- 49) Discuss - Necessities for stable and effective public opinion.
- 50) State the functions of Election Commission.
- 51) What is regional imbalance? Explain.
- 52) Write a short note on Illiteracy.
- 53) State role of District Development Agencies.
- 54) Write Gandhiji's thoughts about peace.

- 55) Discuss India-China relations.
- 56) Write a short note on G - 20.
- 57) Which are the challenges before the United Nations?
- 58) Write a short note on Berlin Crisis.
- 59) State usefulness of natural resources.
- 60) Write a short note on Narmada Bachao Movement.

SECTION - E

■ **Answer Any 3 of the following questions 61 to 65 in detail.**

Each question carries 5 marks :

[15]

- 61) Discuss the functions of political party.
- 62) Mention the short term factors influencing participation in election and voting.
- 63) Discuss the efforts to increase the literacy rate in India.
- 64) Explain the necessary condition to justify war.
- 65) Explain basic principles of Indian foreign policy.

